

مشاوره شب امتحان

- در آزمون نوبت اول درس‌های یک و چهار جزء درس‌های دانشی هستند و باید حفظ شود.
- در آزمون نوبت دوم از درس هفتم تا دوازدهم (فصل دوم و سوم) پانزده نمره در نظر گرفته شده است.
- وزن‌های واژه‌های شعر فارسی مهم‌اند و حتماً از آنها سؤال می‌آید آن‌ها را با توجه به علامت هجاها یاد بگیرید به طوری که بتوانید پایه‌های آوایی، وزن واژه و خوشه‌های اشعار را بنویسید.

فاعِلن (U-)	فاعِلاتِن (U-)	مفاعِلین (U-)	فَعولِن (U-)
			↓ ↓
			(وزن) (خوشه)
	مفتعلِن (UU-)	(فَعلاتِن) (UU-)	مستفعلِن (U-)

- معنای «نهاد» و «نانهاد» یکی از اصلی‌ترین سؤال‌ها امتحانی است. برای مثال دشت: معناهای نانهاده ← صحرا - معنای نهاد ← مردم حاضر در دشت
 - سبک‌های عراقی، خراسانی و هندی را با هم مقایسه کنید و خوب یاد بگیرید.
 - شخصیت، کتاب و وقایع هر سبک را خوب به خاطر بسپارید.
 - مثال‌های استعاره کنایه و مجاز را خوب یاد بگیرید.
 - مرز پایه‌های آرایه شعر مهم است مانند
- «ای ساربان آهسته‌ران، کارام جانم می‌رود و آن‌دل که با خود داشتیم با دستانم می‌رود»

ای سا ربان	آهس ت ران	کار ام جا	نم می رَو د
وان دل که با	خُد داش تم	با دل سِ تا	نم می رَو د

بارم بندی

بارم‌بندی پیشنهادی درس علوم و فنون ادبی (۲) - پایه یازدهم - متوسطه (۲) - سال تحصیلی ۹۶-۹۷

فصل	پایانی نوبت اول	پایانی نوبت دوم
اول	۱۰	۲/۵
دوم	۱۰	۲/۵
سوم	—	۷/۵
چهارم	—	۷/۵
جمع	۲۰	۲۰

درس ۱ تاریخ ادبیات فارسی در قرن‌های ۷ و ۸ و ۹

سؤالات امتحانی درس اول

<p>جاهای خالی را با واژگان مناسب کامل کنید.</p>	
۱.	سبک‌های «بینابین» و «آذربایجانی» از سبک خراسانی فاصله گرفتند و کم‌کم پدید آمد.
۲.	مولوی در «.....» و «.....» از معارف بشری و مسایل عرفانی سخن گفته است.
۳.	سبک عراقی از اوایل قرن تا اوایل قرن دهم به مدت ۳۰۰ سال سبک غالب متون ادب فارسی بود.
۴.	اثر معروف از نخستین و مهم‌ترین آثار در علم عروض، قافیه، بدیع و نقد شعر است.
۵. در کتاب «لمعات» خود سیر و سلوک عارفانه را در قالب نظم و نثر بیان کرده است.
۶.	یکی از گرایش‌های نثر در دوره عراقی، گرایش «ساده نویسی» است مانند کتاب‌های و
۷.	عبید زاکانی در منظومه «.....» ناهنجاری‌های اجتماعی را به خصوص در دو طبقه حاکمان و قاضیان به شیوه تمثیل بیان کرده است.
۸.	سلمان ساوجی از شاعران دوره عراقی است که در غزل توجه خاصی به و داشته است.
۹.	مثنوی «جمشید و خورشید» به شیوه داستان‌های نظامی سروده شده است.
۱۰.	سعدی، گلستان را به نثر و بوستان را در قالب پدید آورد.
۱۱.	آثاری همچون «تاریخ و صاف» و «تاریخ جهانگشای جوینی» دارای گرایش می‌باشند.
۱۲.	حمدالله مستوفی از مورخان مشهور ایران و نویسنده کتاب «.....» است.
۱۳.	جامی کتاب «.....» را به سبک نوشت.
۱۴.	کتاب «اخلاق جلالی» که موضوعش اصول اخلاقی است، یکی از آثار است.
<p>درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید.</p>	
۱۵.	با انتقال قدرت از خراسان به مرکز ایران زمینه‌هایی برای تغییر سبک از خراسانی به عراقی ایجاد شد. ☐ درست ☐ نادرست
۱۶.	پرداختن به کارهای دیوانی از نوجوانی، داشتن سفرهای متعدد و کسب اطلاعات فراوان درباره تاریخ مغولان موجب تألیف کتاب، «تاریخ جهانگشا» شد. ☐ درست ☐ نادرست
۱۷.	یکی از گرایش‌های نثر در دوره عراقی، گرایش «پیچیده‌نویسی» با محتوای عمدتاً تاریخی است. ☐ درست ☐ نادرست
۱۸.	سعدی فقط در قالب نثر طبع آزمایی کرده و شاهکارهای ماندگاری در ادب فارسی به یادگار گذاشته است. ☐ درست ☐ نادرست
۱۹.	نمونه ارزشمند قالب مثنوی در دوره عراقی، حماسه عرفانی مثنوی مولوی، است. ☐ درست ☐ نادرست
۲۰.	فخرالدین عراقی در هر فصل مثنوی «عشاق‌نامه» به یکی از مباحث عرفانی پرداخته و سخن را با تمثیل و حکایت به پایان رسانده است. ☐ درست ☐ نادرست
۲۱.	نثر «مرصادالعباد من المبدأ الی المعاد» به طور کامل ساده است. ☐ درست ☐ نادرست
۲۲.	مغولان در اوایل قرن نهم به نواحی مرزی ایران حمله کردند و بعد از چیرگی تدریجی، به نظام اقتصادی، کشاورزی و فرهنگی ایران آسیب‌های عمده‌ای رساندند. ☐ درست ☐ نادرست
۲۳.	جامی در کتاب «نفحات الانس» خود شیوه تذکره الاولیای نظامی را در بیان حقایق عرفانی و ذکر احوال عارفان به کار برد. ☐ درست ☐ نادرست
۲۴.	دیوان شعر شاه نعمت الله ولی، مضامین عرفانی دارد. ☐ درست ☐ نادرست
۲۵.	دولتشاه سمرقندی از نویسندگان مشهوری است که تذکره دولتشاه را به تشویق امیرعلی شیرنوایی نوشته است. ☐ درست ☐ نادرست
<p>گزینه درست را از میان کمانک‌ها انتخاب نمایید.</p>	
۲۶.	بزرگانی چون (نجم الدین کبیری - حافظ) در یورش ویرانگر مغول، کشته شدند.
۲۷.	شمس قیس رازی از نویسندگان زبردست قرن (هشتم - هفتم) است.
۲۸. (کمال الدین اسماعیل - فریدالدین عطار نیشابوری)، مداح جلال الدین خوارزمشاه به دست مغولان در اصفهان کشته شد.
۲۹.	«خواجوی کرمانی» از (قصیده پردازان - غزل پردازان) برجسته دوره عراقی است که غزل‌هایش بر حافظ نیز تأثیرگذار بوده است.
۳۰.	خواجوی کرمانی چند مثنوی به پیروی از (پنج گنج نظامی - آثار سعدی) سروده که نشان‌دهنده استادی او در شاعری است.

۳۱. ابن یمن شاعر عصر (آل بویه - سرداران) مردی دهقان پیشه بود که قدرت شاعری خود را در قطعات اخلاقی آشکار کرده است.
۳۲. سلمان ساوجی دارای قصایدی در سبک (معاصر - عراقی) است.
۳۳. (ابن یمن - حافظ) با تلفیق عشق و عرفان، غزل فارسی را به کمال رسانید.
۳۴. فخرالدین عراقی شاعر نام آور دوره عراقی و صاحب غزل‌های عرفانی زیبا، مثنوی (همای و همایون - عشاق نامه) را سروده است.
۳۵. شعر دوره (عراقی - خراسانی) نرم و دل‌نشین و برخوردار از معانی عمیق انسانی و آسمانی شد و اکثر شاعران این دوره از حاکمان روی بر تافتند.
۳۶. جامی مثنوی‌هایی به پیروی از (سعدی - نظامی) سرود که «تحفة الاحرار» یکی از آن‌هاست.
۳۷. (تذکره دولت‌شاه - مرصاد العباد) شرح احوال بیش از صدتن از شاعران ایرانی از آغاز تا زمان مؤلف است.
۳۸. (جامی - حافظ) معروف‌ترین شاعر دوره «عراقی» در قرن نهم است.

به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

۳۹. دو نمونه از آسیب‌های حمله مغولان به ایران را نام ببرید.
۴۰. نام دو تن از بزرگان که در حمله مغول کشته شدند، نام ببرید.
۴۱. دو نمونه از نتایج حمله ویرانگر مغولان و هجوم وحشیانه تیمور به ایران را نام ببرید.
۴۲. دلیل نام‌گذاری سبک «عراقی» را بنویسید.
۴۳. سه مورد از ویژگی‌های شعر این عصر (دوره عراقی) را نام ببرید.
۴۴. انواع گرایش‌های نثر در این دوره (عراقی) را نام ببرید. برای هر یک نمونه‌ای بنویسید.
۴۵. موضوع کتاب مرصادالعباد در بیان چه چیزی است؟
۴۶. موضوع «تاریخ جهانگشا» چیست؟
۴۷. الف. مهم‌ترین کتاب خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی چه نام دارد؟
ب. اقدام فرهنگی مهم او چه بود؟
۴۸. سه مورد از ویژگی‌های دوره عراقی در قرن هشتم را نام ببرید.
۴۹. سه شاعر و نویسنده معروف دوره عراقی در قرن هشتم را نام ببرید.
۵۰. سه شاعر و نویسنده معروف دوره عراقی را در قرن هفتم نام ببرید.
۵۱. آثار طنزآمیز عبید زاکانی را نام ببرید.
۵۲. چهار مورد از ویژگی‌های دوره عراقی در قرن نهم را نام ببرید.
۵۳. نام چهار شاعر و نویسنده معروف دوره عراقی در قرن نهم را بنویسید.
۵۴. جدول زیر را تکمیل کنید.

موضوع و محتوا	نوع نثر کتاب	نام نویسنده	کتاب
اخلاق و حکمت	۱.	سعدی	گلستان
۲.	گاهی ساده و گاه دارای سجع و موازنه	نجم‌الدین رازی	مرصادالعباد
شرح ظهور چنگیز، احوال و فتوحات او، تاریخ خوارزمشاهیان، فتح قلعه‌های اسماعیلیه و حکومت جانشینان حسن صباح	مصنوع و متکلف	۳.	تاریخ جهانگشا

۵۵. هریک از موارد ستون سمت راست را به حروف مرتبط در ستون سمت چپ وصل کنید.

ستون راست	ستون چپ
۱. منشی، نویسنده و عارف وارسته دوره عراقی	الف. شمس قیس رازی
۲. نثر تاریخ جهانگشا	ب. خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی
۳. چهره علمی و سیاسی عصر ایلخانان و وزیر مقتدر غازان خان و اولجایتو	پ. مصنوع و دشوار
۴. نویسنده «المعجم فی معاییر اشعار العجم»	ت. نجم‌الدین رازی

غزل پردازان ۲۹	۱ سبک عراقی
پنج گنج نظامی ۳۰	۲ مثنوی / دیوان شعر
سربداران ۳۱	۳ هفتم
عراقی ۳۲	۴ شمس قیس رازی
حافظ ۳۳	۵ فخرالدین عراقی
عشاق نامه ۳۴	۶ طبقات ناصری / مرصادالعباد
عراقی ۳۵	۷ موش و گربه
نظامی ۳۶	۸ سعدی / مولوی
تذکره دولت شاه ۳۷	۹ سلمان ساوجی
جامی ۳۸	۱۰ مسجع / مثنوی
۱. آسیب رساندن عمده به نظام اقتصادی، کشاورزی و فرهنگی ایران ۲. ویران شدن خراسان، کانون فرهنگی ایران ۳. ویرانی مدارس ۴۰	۱۱ پیچیده نویسی
نجم الدین کبری و فریدالدین عطار نیشابوری و کمال الدین اسماعیل، مداح جلال الدین خوارزمشاه	۱۲ تاریخ گزیده
۴۱	۱۳ بهارستان / گلستان سعدی
۱. نه تنها بناها و آبادانی‌ها، بلکه بنیان فرهنگ و اخلاق نیز تباہ و ویران گردید. ۲. اغلب دوستداران فرهنگ و اخلاق با سرخوردگی منزوی شدند و به تصوف پناه بردند تا به آرامش برسند. ۳. روی آوردن به ادبیاتی چون عواطف انسانی، ترویج روحیه تسامح و تساهل، خدمت به خلق، آزادی و اعتقاد به بی‌ثباتی دنیا برای آرامش درونی.	۱۴ جلال الدین دوانی
۴۲	۱۵ درست
این است که بعد از مغول کانون‌های فرهنگی از خراسان به عراق عجم منتقل شد و شاعران و نویسندگان بزرگ در این دوره غالباً از اهالی شهرهای عراق عجم (اصفهان، همدان، ری، اراک کنونی و ...) بودند.	۱۶ درست
۴۳	۱۷ درست
۱. نرم و دلنشین و برخوردار از معانی عمیق انسانی و آسمانی. ۲. با روی برتافتن شاعران از حاکمان، قصیده که پیش از این در خدمت ستایش فرمانروایان بود، کمرنگ شد و غزل که زبان دل و عشق بود، گسترش یافت. ۳. قالب مثنوی نیز برای ظهور عاطفه، اخلاق و عرفان میدان فراخی پدید آورد.	۱۸ نادرست
۴۴	۱۹ درست
۱. «ساده نویسی»: در آثاری مثل طبقات ناصری و مرصادالعباد و ۲. «پیچیده نویسی»: با محتوای عمدتاً تاریخی در آثاری همچون تاریخ و صاف و تاریخ جهانگشای جوینی.	۲۰ درست
۴۵	۲۱ نادرست
کتاب «مرصادالعباد من المبدأ الی المعاد» را در بیان سلوک دین و تربیت نفس انسانی نوشت.	۲۲ نادرست
	۲۳ نادرست
	۲۴ درست
	۲۵ درست
	۲۶ نجم الدین کبری
	۲۷ هفتم
	۲۸ کمال الدین اسماعیل

۵۰. ۱. مولوی ۲. سعدی ۳. فخرالدین عراقی ۴. نجم‌الدین رازی ۵. عطاملک جوینی ۶. خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی ۷. شمس قیس رازی

۵۱. «رسالة دلگشا، اخلاق الاشراف و صد پند» از جمله آثار طنزآمیز عبید زاکانی‌اند.

۵۲. ۱. ادامه یافتن غارتگری‌ها و ویرانگری‌ها به وسیله تیمور گورکانی ۲. کم و بیش متمدن شدن بازماندگان تیمور، همچون بازماندگان چنگیز با تأثیرپذیری از فرهنگ ایرانی. ۳. گسترش و رواج هنرهای چون مینیاتور، معماری و تذهیب، تاریخ نویسی به اسلوب ساده و رونق گرفتن ادبیات ۴. کسانی مانند جامی و دولت‌شاه کتاب‌های ارزشمندی نوشتند؛ هر چند این رونق، بنیادی نبود و کتاب‌های تحقیقی این دوره عمدتاً سطحی و ادبیات دوره نیز تقلیدی و فاقد نوآوری بودند.

۵۳. ۱. جامی ۲. شاه نعمت‌الله ولی ۳. دولت‌شاه سمرقندی ۴. جلال‌الدین دوانی

۵۴. ۱. مستجع ۲. بیان سلوک دین و تربیت نفس اسلامی ۳. عطاملک جوینی

۵۵. «۱» با «ت» «۲» با «پ»
«۳» با «ب» «۴» با «الف»

۴۶. در شرح ظهور چنگیز، احوال و فتوحات او، تاریخ خوارزمشاهیان، فتح قلعه‌های اسماعیلیه و حکومت جانشینان حسن صباح، نوشته شده است.

۴۷. الف. جامع التواریخ
ب. تأسیس عمارت ربع رشیدی در تبریز که در حکم دانشگاه آن زمان بوده است.

۴۸. ۱. فرصت یافتن ابراز عقاید صاحبان مذهب‌های مختلف به دلیل بی‌اعتقادی برخی از ایلخانان مغول و بی‌تعصبی برخی دیگر نسبت به مذاهب رایج. ۲. وسیع شدن عرصه قلمرو بالندگی زبان و فرهنگ، به طوری که از شبه قاره هند تا آسیای صغیر، بسیاری به این زبان سخن می‌گفتند. ۳. مناطقی مثل مرکز ایران (عراق عجم)، به ویژه شهر شیراز همچنان در حکم مرکز ادبی این عصر به شمار می‌رفت. ۴. از بین رفتن دربارهای ادب‌دوست ایرانی‌تبار، از رونق افتادن قصیده‌سرایی را در پی داشت و زبان شعر جز در سروده‌های شاعران شاخص، مانند خواجه و حافظ، به سستی گرایید.

۴۹. ۱. خواجه کرمانی ۲. ابن یمین ۳. حافظ ۴. سلمان ساوجی ۵. عبید زاکانی ۶. حمدالله مستوفی

درس ۲ پایه‌های آوایی

سؤالات امتحانی درس دوم

جاهای خالی را با واژگان مناسب کامل کنید.	۱.
..... در حقیقت حاصل چینش به‌سامان پایه‌های آوایی یا ارکان عروضی است.	
وزن از توالی چند تولید می‌شود که برای موزون کردن نوای موسیقی کلام به کار می‌روند.	۲.
به هر یک از خانه‌هایی که منظم کنار هم چیده و با برش آوایی ایجاد می‌شوند، «پایه» یا «.....» می‌گویند.	۳.
درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید.	
وزن شعر، حاصل چینش به‌سامان قافیه‌ها و ردیف است.	۴.
وزن، توالی ضرب‌آهنگ است که برای موزون کردن نوای موسیقی کلام به کار می‌رود. این نظم و چینش سبب لذت از موسیقی می‌شود.	۵.
با خوانش درست هر بیت به یکنواختی که پس از هر دسته از هجاها وجود دارد، پی می‌بریم.	۶.
گزینه درست را از میان کمانک‌ها انتخاب نمایید.	
..... (کلام ادبی - عبارت‌ها) پایه‌های آوایی موزون دارند.	۷.
وزن شعر حاصل (پاره‌های آوایی منظم - یکنواختی هجاهای بلند) است.	۸.
به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.	
نام دیگر «رکن‌های عروضی» چیست؟	۹.
حاصل نظم پایه‌های آوایی چیست؟	۱۰.
با خوانش درست شعر به چه چیزی دست می‌یابیم؟	۱۱.

درس اول ■ تاریخ ادبیات فارسی در قرن‌های ۷ و ۸ و ۹

عوامل اساسی پدید آمدن زمینه‌های تغییر سبک در متون فارسی

۱. برخی از عوامل سیاسی و اجتماعی مثل روی کار آمدن حکومت‌های غزنوی و سلجوقی.
 ۲. تغییر مرکز ادبی و سیاسی از خراسان به عراق عجم.
- زمینه عمده به وجود آمدن سبک عراقی (از اوایل قرن هفتم تا اوایل قرن دهم به مدت ۳۰۰ سال)

۱. فاصله گرفتن سبک‌های «بینابین» و «آذربایجانی» از سبک خراسانی
 ۲. پدید آمدن تدریجی سبک عراقی
- ### برخی از آسیب‌ها و پیامدهای حمله مغولان به ایران
۱. آسیب رساندن عمده به نظام اقتصادی، کشاورزی و فرهنگی ایران
 ۲. ویران شدن خراسان (کانون فرهنگی ایران)
 ۳. ویرانی مدارس (به عنوان مهدهای علم و فرهنگ)
 ۴. کشته شدن بزرگان علم و ادب ایران (مانند: الف. نجم‌الدین کبری ب. فریدالدین عطار نیشابوری پ. کمال‌الدین اسماعیل)

- ### برخی نتایج نهایی حمله ویرانگر مغولان و هجوم وحشیانه تیمور به ایران
۱. ویرانی بنیان فرهنگ و اخلاق و بناها
 ۲. سرخوردگی و انزوای مردم و شاعران و پناه بردن به تصوف و شعر عرفانی
- ### دلیل نام‌گذاری سبک این دوره به «عراقی»
۱. انتقال کانون‌های فرهنگی از خراسان به عراق عجم (بعدها حمله مغولان)
 ۲. سکونت اغلب شاعران و نویسندگان بزرگ در شهرهای عراق عجم (اصفهان، همدان، ری، اراک کنونی و ...)

۱

معروف‌ترین شاعران و نویسندگان دوره عراقی

- الف. قرن هفتم:** ۱. مولانا جلال‌الدین بلخی معروف به مولوی ۲. سعدی، فرمانروای ملک سخن ۳. فخرالدین عراقی ۴. نجم‌الدین رازی ۵. عطاملک جوینی ۶. خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی ۷. شمس قیس رازی
- ب. قرن هشتم:** ۱. خواجهی کرمانی ۲. ابن‌یمین ۳. حافظ ۴. سلمان ساوجی ۵. عبید زاکانی ۶. حمدالله مستوفی
- پ. قرن نهم:** ۱. جامی ۲. شاه‌نعمت‌الله ولی ۳. دولت‌شاه سمرقندی ۴. جلال‌الدین دوانی

قرن هفتم

مولوی شاعر برجسته:

۱. از شاخص‌ترین شاعران عارف
۲. بیان معارف بشری و مسایل عرفانی در مثنوی معنوی و دیوان شمس (در دو محور اندیشه و احساس)

سعدی شاعر برجسته:

۱. مشهور به فرمانروای ملک سخن
۲. سی و پنج سال جهانگردی و تجربه اندوزی با سفر
۳. آثار: گلستان الف. (به نثر مسجع) ب. بوستان (در قالب مثنوی)
۴. موضوع آثار: اخلاق و حکمت (تعلیمی)
۵. دارای ادبیات تعلیمی (سخن‌گوی ضمیر خودآگاه ایرانی)
۶. سرآمد شاعران و نویسندگان فارسی زبان در سرودن غزل‌های عاشقانه
۷. طبع‌آزمایی در بیشتر قالب‌های ادبی و خلق شاهکارهای ماندگار

۳

شمس قیس رازی

- الف. از نویسندگان زبردست قرن هفتم است.
- ب. اثر معروفش، «المعجم فی معاییر اشعار العجم»، از نخستین و مهم‌ترین آثار در علم عروض، قافیه، بدیع و نقد شعر است.
- پ. کتاب او نثری ساده و عالمانه دارد.

قرن هشتم

- ### برخی ویژگی‌های این دوره:
۱. فرصت ابراز عقاید صاحبان مذهب‌های مختلف به دلیل بی‌اعتقادی برخی از ایلخانان مغول و بی‌تعصبی برخی دیگر نسبت به مذاهب رایج.
 ۲. وسیع شدن عرصه قلمرو بالندگی زبان و فرهنگ.
 ۳. مناطقی مثل مرکز ایران (عراق عجم)، به ویژه شهر شیراز همچنان در حکم مرکز ادبی این عصر به شمار می‌رفت.
 ۴. از بین رفتن دربارهای ادب‌دوست ایرانی‌تبار.

نتایج از بین رفتن دربارهای ادب دوست ایرانی‌تبار

۱. از رونق افتادن قصیده سرایی.
۲. به سستی گراییدن زبان شعر جز در سروده‌های شاعران شاخص؛ مانند: خواجه و حافظ.

خواجه کرمانی

- الف. از غزل‌پردازان برجسته این دوره (غزل‌هایش بر حافظ تأثیرگذار بوده است).
- ب. آثار خواجه: چند مثنوی به پیروی از پنج گنج نظامی (نشان‌دهنده استادی او در شاعری)
- پ. شعر خواجه در مجموع، کمال یافته و پخته است.

۵

حمدالله مستوفی

- الف. از مورخان مشهور ایران و نویسنده کتاب تاریخ گزیده است.
- ب. «تاریخ گزیده» اثر مشهور او (حمدالله مستوفی) است که شامل تاریخ پیامبران، خلفای چهارگانه، خلفای بنی‌عباس و تاریخ ایران تا سال ۷۳۰ ه.ق. می‌شود.

قرن نهم

- ### برخی ویژگی‌های این قرن نهم:
۱. ادامه یافتن غارتگری‌ها و ویرانگری‌ها به وسیله تیمور گورکانی.
 ۲. تیموریان تقریباً از نیمه دوم قرن هشتم تا اوایل قرن دهم در ایران حکومت کردند.
 ۳. کم و بیش متمدن شدن بازماندگان تیمور، همچون بازماندگان چنگیز با تأثیرپذیری از فرهنگ ایرانی.
 ۴. گسترش و رواج هنرهای چون مینیاتور، معماری و تذهیب، تاریخ‌نویسی به اسلوب ساده و رونق گرفتن ادبیات.
 ۵. کسانی مانند جامی و دولت‌شاه کتاب‌های ارزشمندی نوشتند، هر چند این رونق، بنیادی نبود و کتاب‌های تحقیقی این دوره عمدتاً سطحی و ادبیات آن نیز تقلیدی و فاقد نوآوری بود.
 ۶. پس از مرگ تیمور، شاهرخ توانست شهر هرات را مرکز فرمانروایی خود قرار دهد.
 ۷. شاهرخ با علاقه‌ای که به هنر و فرهنگ اسلامی پیدا کرده بود، از هنرمندان خوش‌نویس، نقاش و شاعر حمایت نمود.
 ۸. بایسنقر میرزا پسر شاهرخ نیز هنرمند و هنردوست بود و در زمان او هنرمندان، قرآن‌کریم و شاهنامه فردوسی را به خط خوش نگاشتند و با تصاویری زیبا آراستند و آثاری ماندگار از هنر اسلامی عرضه کردند.

معرفی جامی

- الف. معروف‌ترین شاعر قرن هفتم است.

۷

سؤالات امتحانی درس: علوم و فنون ادبی (۲)		مدت امتحان: ۶۰ دقیقه
پایه یازدهم - منتخب [۴]		آزمون نوبت دوم (۱)
ردیف	سؤالات	نمره
جاهای خالی را با واژگان مناسب کامل کنید.		
۱	معمولاً استعاره در «واژه» و کنایه در «.....» روی می‌دهد.	۰/۲۵
۲	پس از درست بیت و درک موسیقی آن مرز پایه‌های آوایی را مشخص می‌کنیم.	۰/۲۵
۳	شاعرانی از قبیل صائب هم که در اشعار قدما تتبع بسیار داشتند از به کار بردن پرهیز می‌کردند.	۰/۲۵
۴	محتشم کاشانی در سرودن شعر مذهبی معروف و عاشورایی او زبانزد است.	۰/۲۵
۵	نمادهای آوایی پایه‌ها را «وزن واژه» یا «.....» می‌نامیم.	۰/۲۵
۶ پدیده‌ای است که آن را به پدیده‌ای دیگر مانند می‌کنیم.	۰/۲۵
۷	ابن‌یمین، شاعر عصر مردی دهقان پیشه بود.	۰/۲۵
۸	فخرالدین عراقی در کتاب سیروسولوک عارفانه را در قالب نظم و نثر بیان کرده است.	۰/۲۵
گزینه درست را از میان گمانک‌ها انتخاب کنید.		
۹	معنای درست کنایه «خون در دل کردن» (رنج دادن - غصه خوردن) است.	۰/۲۵
۱۰	وزن‌واژه درست مصراع «ما بارگه دادیم این رفت ستم بر ما (مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن - مستفعل مفعولن مستفعل مفعولن) است.	۰/۲۵
۱۱	اثری مانند (کلیله و دمنه - هفت اقلیم رازی) متعلق به دوره سبک هندی است.	۰/۲۵
۱۲	در بیت «با کاروان حله برفتم زسیستان / با حله تنیده ز دل بافته ز جان» واژه استعاره (حله - کاروان) است.	۰/۲۵
۱۳	از ویژگی‌های زبانی نثر صفوی (آوردن جملات طولانی - آوردن جملات کوتاه) است.	۰/۲۵
۱۴	در مصراع «عالم از شور و شر مبدا خالی» واژه (عالم - شور) مجاز است.	۰/۲۵
۱۵	در مصراع «تا نسیم عطشی در بن برگی بدود» واژه (برگ - عطش) مشبه است.	۰/۲۵
۱۶	گروه (کمند نظر و کیمیای عشق - مس وجود و دست ادب) اضافه تشبیهی هستند.	۰/۲۵
درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید		
۱۷	معنای کنایه عبارت «دسته گل به آب دادن» «اشتباه بزرگ کردن» است.	۰/۲۵ ☐ درست ☐ نادرست
۱۸	در کنایه فقط معنی مجازی (معنای دور) به ذهن خواننده می‌آید.	۰/۲۵ ☐ درست ☐ نادرست
۱۹	در نظم همسان دولختی، هر مصراع از چهارپایه همگون تشکیل می‌شود.	۰/۲۵ ☐ درست ☐ نادرست
۲۰	وزن واژه بیت زیر «مفعول فاعلاتن / مفعول فاعلاتن» می‌باشد.	۰/۲۵ ☐ درست ☐ نادرست
۲۱	ای باد بامدادی خوش می‌روی به شادی / پیوند روح کردی پیغام دوست دادی یکی از بزرگترین مفاخر ادبی در دوره شاه‌عباس صفوی رضا عباسی است.	۰/۲۵ ☐ درست ☐ نادرست
۲۲	وزن واژه بیت زیر «فعولن فعولن فعولن فعولن» است.	۰/۲۵ ☐ درست ☐ نادرست
۲۳	خدایا به حق بنی‌فاطمه / که بر قول ایمان کنم خاتمه سبک هندی از اوایل قرن دهم تا اواسط قرن سیزدهم قمری، در تاریخ ادبیات فارسی رواج داشت.	۰/۲۵ ☐ درست ☐ نادرست
۲۴	«آب از دستش نمی‌چکد» کنایه از «خسیس بودن» است.	۰/۲۵ ☐ درست ☐ نادرست

ردیف	سؤالات	نمره														
۲۵	هریک از موارد ستون سمت راست را به حروف مرتبط در ستون سمت چپ وصل کنید. (موارد اضافی نیز وجود دارد).	۲/۵														
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>ستون راست</th> <th>ستون چپ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>۱. نثری است که نه ساده است و نه دشوار و به قصد آسان‌نویسی آورده شده است.</td> <td>الف. مصنوع</td> </tr> <tr> <td>۲. شعری معنی‌گرا است؛ نه صورت‌گرا و شاعران به معنی بیشتر توجه می‌کنند.</td> <td>ب. عین‌الحیات</td> </tr> <tr> <td>۳. کتابی در مورد زندگی‌نامه از امین‌احمد رازی</td> <td>پ. وزن</td> </tr> <tr> <td>۴. از توالی چند ضرب‌آهنگ تولید می‌شود که برای موزون کردن نوای موسیقی کلام به کار می‌رود.</td> <td>ت. هفت اقلیم</td> </tr> <tr> <td>۵. کتابی در مورد عرفان از علی‌بن‌حسین واعظ کاشفی</td> <td>ث. شعر هندی</td> </tr> <tr> <td></td> <td>ج. بینابین</td> </tr> </tbody> </table>	ستون راست	ستون چپ	۱. نثری است که نه ساده است و نه دشوار و به قصد آسان‌نویسی آورده شده است.	الف. مصنوع	۲. شعری معنی‌گرا است؛ نه صورت‌گرا و شاعران به معنی بیشتر توجه می‌کنند.	ب. عین‌الحیات	۳. کتابی در مورد زندگی‌نامه از امین‌احمد رازی	پ. وزن	۴. از توالی چند ضرب‌آهنگ تولید می‌شود که برای موزون کردن نوای موسیقی کلام به کار می‌رود.	ت. هفت اقلیم	۵. کتابی در مورد عرفان از علی‌بن‌حسین واعظ کاشفی	ث. شعر هندی		ج. بینابین	
ستون راست	ستون چپ															
۱. نثری است که نه ساده است و نه دشوار و به قصد آسان‌نویسی آورده شده است.	الف. مصنوع															
۲. شعری معنی‌گرا است؛ نه صورت‌گرا و شاعران به معنی بیشتر توجه می‌کنند.	ب. عین‌الحیات															
۳. کتابی در مورد زندگی‌نامه از امین‌احمد رازی	پ. وزن															
۴. از توالی چند ضرب‌آهنگ تولید می‌شود که برای موزون کردن نوای موسیقی کلام به کار می‌رود.	ت. هفت اقلیم															
۵. کتابی در مورد عرفان از علی‌بن‌حسین واعظ کاشفی	ث. شعر هندی															
	ج. بینابین															
۲۶	به پرسش‌های زیر پاسخ دهید. مفهوم کنایه‌های «آب از دستش نمی‌چکد» و «ثابت‌قدم بودن» را بنویسید.	۱														
۲۷	آیا بیت «همت مردانه می‌خواهد گذشتن از جهان / یوسفی باید که بازار زلیخا بشکنند» دارای وزن همسان دولختی هست یا خیر؟ (توضیح دهید)	۱														
۲۸	دلیل نگارش کتاب‌های لغت‌نامه در دوره هندی را تحلیل کنید.	۱														
۲۹	آرایه‌های بیت زیر را مشخص کنید. ای گل تازه که بویی ز وفا نیست تو را / خبر از سرزنش خار جفا نیست تو را	۱														
۳۰	وزن واژه بیت زیر را بنویسید. یار شدم، یار شدم با غم تو یار شدم / تا که رسیدم بر تو از همه بیزار شدم	۲														
۳۱	معنای نهاده و نانهاده آرایه مجاز را در متن‌های زیر بنویسید. محتاج قصه نیست گرت قصد خون ماست / شبی یاد دارم که چشمم نخفت	۱														
۳۲	دو ویژگی فکری سبک خراسانی و عراقی را با هم مقایسه کنید.	۲														
۳۳	جامی در کدام آثارش از کدام آثار پیشینیان، تقلید و پیروی کرده است؟ (دو مورد)	۱														
۳۴	دو جریان شعری که در قرن دهم بیشتر رونق داشت، نام ببرید.	۱														
۳۵	زبان سبک‌هندی را باید چگونه زبانی قلمداد نمود؟	۰/۵														
۲۰	جمع نمره															

پاسخ تشریحی آزمون (۴)

۱ ساختار کلام (۰/۲۵)	۷ سربداران (۰/۲۵)
۲ خوانش (۰/۲۵)	۸ لمعات (۰/۲۵)
۳ زبان قدیم (۰/۲۵)	۹ رنج دادن (۰/۲۵)
۴ ترکیب‌بند (۰/۲۵)	۱۰ مستفعل مفعولن مستفعل مفعولن (۰/۲۵)
۵ رکن (۰/۲۵)	۱۱ هفت اقلیم رازی (۰/۲۵)
۶ مشبه (۰/۲۵)	۱۲ حله (۰/۲۵)

- ۱۳ آوردن جملات طولانی (۰/۲۵)
- ۱۴ عالم (۰/۲۵)
- ۱۵ برگ (۰/۲۵)
- ۱۶ کمند نظر و کیمیای عشق (۰/۲۵)
- ۱۷ درست (۰/۲۵)
- ۱۸ نادرست (۰/۲۵)
- ۱۹ نادرست (۰/۲۵)
- ۲۰ درست (۰/۲۵)
- ۲۱ درست (۰/۲۵)
- ۲۲ نادرست (۰/۲۵)
- ۲۳ نادرست (۰/۲۵)
- ۲۴ درست (۰/۲۵)
- ۲۵ ۱. گزینه «ج» (۰/۵) ۲. گزینه «ت» (۰/۵)
 ۳. گزینه «ت» (۰/۵) ۴. گزینه «پ» (۰/۵)
 ۵. گزینه «ب» (۰/۵)
- ۲۶ خسیس بودن (۰/۵) - با اراده بودن (۰/۵)
- ۲۷ خیر، زیرا میانه مصراع همراه با مکث نیست و پایه‌ها یک در میان تکرار نشده‌اند. (۱)
- ۲۸ آمیزش زبان فارسی با دیگر زبان‌ها نگارش فرهنگ‌های لغت را رواج داد. (۱)
- ۲۹ ای گل: تشخیص - سرزنش کردن خار: تشخیص - خار جفا: اضافه تشبیهی - از وفا بویی نبردن: کنایه (هر مورد ۰/۲۵)
- ۳۰ مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن (۲)
- ۳۱ خون، نهاده: مایعی در رگ‌ها، نانهاده: کشتن - چشم، نهاده: عضوی برای دیدن، نانهاده: خود شاعر (هر مورد ۰/۲۵ نمره)
- ۳۲ خراسانی: ستایش خرد (۰/۵) عراقی: ستایش عشق (۰/۵)
 خراسانی: شادی‌گرایی (۰/۵) عراقی: غم‌گرایی (۰/۵)
- ۳۳ بهارستان از گلستان (۰/۵) - نفحات‌الانس از تذکرة‌الاولیا (۰/۵)
- ۳۴ الف. شعر لطیف و فصیح بابا فغانی که شعر حافظ را به سوی سبک هندی می‌کشاند. (۰/۵)
 ب. مکتب وقوع که نتیجه چاره‌اندیشی شاعران برای تغییر سبک و رهایی از تقلید بود. (۰/۵)
- ۳۵ زبانی واقع‌گرا (۰/۵)

یادداشت: